

Criteris de correcció

Literatura catalana

SÈRIE 1

PRIMERA PART

Responen a DUES de les qüestions següents

1. Expliqueu les característiques generals i els temes principals del recull *Narracions* de Salvador Espriu. Poseu exemples que us semblin representatius.
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

- a) *Presenta la narrativa d'Espriu com (1) una narrativa antipsicològica i antirealista, oposada tant al model literari del Noucentisme com a la tradició realista del segle XIX, i (2) com una narrativa distanciada, més aviat expressionista, que deforma la realitat i els personatges, i opta sovint per la sàtira —per bé que hi ha lloc per a l'evocació lírica, també. Per això (3) sovint s'ha parlat dels seus personatges com a ninots o titelles (moguts pel titellaire Salom, que és una contrafigura de l'autor), i d'aquí també (4) un ús poc convencional de la llengua literària, que produeix efectes de distorsió o d'humor per la superposició de cultismes i vulgarismes. (0,25 punts per cada aspecte, fins a un total d'1 punt)*
- b) *Explica que els dos grans temes del llibre són: (1) la mort i el pas del temps; (2) la sàtira dels comportaments humans, individuals i coectius; (3) l'elegia per un món perdut, sovint associat a la infantesa. (0,25 punts per cada tema, fins a un total de 0,75 punts)*
- c) *I ho detalla, explicant que: (1) La mort i el pas del temps són presents en bona part de les narracions, com ara "Tereseta-que-baixava-les-escales", "Tòpic", "Conversió i mort d'en Quim Federal", "El país moribund", "Letizia", "Mariàngela l'herbolària", "Tres sorores" o "Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja". (2) Espriu satiritza i denuncia l'actitud dels homes davant aquesta realitat, especialment la vanitat dels actes humans, la pedanteria intel·lectual, la insolidaritat o la indiferència davant el patiment (per exemple, a "Tòpic", "En Panets passeja el cap", "El país moribund", "Conversió i mort..."), i constata la impossibilitat humana de comprendre el sentit de la vida ("El meu amic Salom", "Tarot per a algun titella..."); pel que fa als valors col·lectius, Espriu satiritza els vicis dels catalans (Lavínia, Alfaranja) i dels espanyols (Konilòsia): desconfiança, indiferència pel patrimoni, suficiència, ignorància, enveja, mesquinesa; els catalans, particularment, són els responsables de tenir un país decadent, moribund, sense ànima, i de reaccionar-hi amb indiferència ("El país moribund", "Tarot..."). (3) Davant la devastació, l'única cosa que Espriu es mira sense sarcasme és el record del passat, que s'associa a la infantesa a Sinera (encara que no aparegui el nom). Així, a "Tereseta-que-baixava-les-escales" la veu narrativa evoca repetidament els jocs pels carrers del poble o pels rials, i a "Tòpic" el narrador recorda també els jocs de la infantesa amb l'Eleuteri, que ara és mort (i, en aquest cas, la reducció freda, racional d'aquesta mort a un tòpic contrasta amb la vida viscuda i enyorada). (0,25 punts per cada tema ben explica i exemplificat, fins a 0,75 punts)*

Criteris de correcció

Literatura catalana

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

2. Expliqueu les característiques i la funció del personatge de Francesca Bertolozzi, *Paquita Reinal*, a *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany, i com es relaciona amb la protagonista de la novella, Carola Milà.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica (1) que Francesca Bertolozzi, també anomenada Paquita Reinal, de qui s'insinua que no té orígens benestants, ha assolit una bona posició gràcies al matrimoni amb Esteve Reinal, de professió liberal, amb qui no ha tingut fills; (2) que la senyora Reinal representa la nova burgesia liberal de primers de segle xx i el seu sistema de vida modern i ostentós alhora: viu en un pis situat a la part moderna de Barcelona (lluny, doncs, de les cases senyorials de la classe alta tradicional), que és carregat de decoració i ple de servei; disposa de cotxe i de xofer; i (3) que participa activament en la vida social com a presidenta de la Junta de protecció i promoció del Treball i la Cultura de la Dona, un grup feminista des d'on treballar per educar les dones obreres amb principis conservadors i marcats per la divisió de classe. Maria Aurèlia Capmany s'inspira probablement en Francesca Bonnemaison. (0,5 punts per cada aspecte, fins a un total d'1,5 punts)*
- (b) *Comenta que (1) Francesca Bertolozzi acull a casa seva a Carola Milà, quan se la troba estesa al mig del carrer i inconscient arran d'un avortament espontani i després de perdre, assassinats per venjances creuades, el seu amant, Feliu Tobias; el seu avi, Sebastià Milà, i la dona d'aquest; i (2) que en el nou entorn, i sota la identitat de Carmina Torres, Carola es converteix en la protegida de Bertolozzi, li fa de secretària en les seves funcions de presidenta de la Junta i, fins i tot, d'oradora destacada en els mítings feministes. La relació es trenca sobtadament quan Bertolozzi es trasllada a Madrid, on Carola decideix no seguir-la. (0,5 punts per cada aspecte, fins a un total d'1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

3. La secció «Cants» de *Visions & Cants*, de Joan Maragall, es tanca amb «Els tres cants de la guerra». Expliqueu quins fets històrics els motiven, i de quina manera s'hi aproxima poèticament Maragall. Tingueu en compte la relació amb els altres «Cants», els elements vitalistes i regeneracionistes i el plantejament de la relació entre Catalunya i Espanya.

[2,5 punts]

Criteris de correcció

Literatura catalana

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- a) «Els tres cants de la guerra» són la resposta poètica de Maragall a la guerra colonial i el desastre de 1898, quan Espanya va perdre les darreres colònies d'ultramar de Cuba i les Filipines. Concretament, els tres poemes van ser escrits responent a tres moments de la guerra: la partida dels contingents de soldats cap a Cuba (1896), la derrota militar que comportà la pèrdua de les colònies (1898) i el retorn de les tropes vençudes (1899). **(0,75 punts)**
- b) Maragall reflexiona sobre cada un d'aquests moments, i adopta tres punts de vista i tres veus diferents: a «Els adeus», adopta la veu i el punt de vista de la gent que acomiada els soldats, amb un to pessimista i funest; a l'«Oda a Espanya», la veu del poeta interroga Espanya de manera crítica, buscant una resposta que permeti la regeneració; a «Cant del retorn», adopta la veu dels soldats que tornen, en general amb un to de lamentació però, al final, també d'esperança i de fe en la regeneració. **(0,5 punts)**
- c) Com en altres «Cants» de contingut polític («La sardana», «El cant de la senyera»), Maragall aborda el tema polític des de la perspectiva ideològica del nacionalisme català, però en «Els tres cants de la guerra» no hi ha exaltació nacionalista a través dels símbols nacionals (el ball, la bandera), sinó la crítica moral i política davant d'una circumstància històrica crítica per a Espanya. Tot i que l'únic poema que és pròpiament un cant és el tercer («Cant del retorn»: en té el títol i hi ha una veu col·lectiva, amb un refrany que es repeteix), els altres dos poemes hi queden associats per la referència a la mateixa circumstància històrica. **(0,5 punts)**
- d) Comparteixen amb els altres cants el vitalisme i el regeneracionisme. (1) El vitalisme hi és present com a esperança en l'«Oda a Espanya», quan el poeta exhorta Espanya a salvar-se a través de la vida que té a l'entorn (les nacions perifèriques i especialment Catalunya, en contacte amb el mar, que representa la vida), o quan contraposa contínuament la vida a la mort que representa la política espanyola (així, quan contrasta la sang viva a les venes amb la sang vessada del soldats); i al final del «Cant del retorn», en què la permanència de la natura viva convida a canviar el plor per un cant esperançat. (2) El vitalisme hi està posat al servei del regeneracionisme, perquè Maragall voldria que la crisi produís un canvi de consciència política i moral, i que de la mort se n'extragués una nova vida col·lectiva. (3) En conclusió, el vitalisme i el regeneracionisme reflecteixen la voluntat del catalanisme d'intervenir en la reforma i la regeneració d'Espanya —tot i que l'«Oda a Espanya» en mostra els límits, i per això acaba amb el trencament i la renúncia del darrer vers “Adeu, Espanya!”: és l'equivalent poètic de les idees expressades per Maragall en aquells anys, quan afirma que Catalunya ha de tallar els lligams «amb la Morta», és a dir, amb l'Espanya immobilitista, anacrònica i derrotada. **(0,25 punts per cada aspecte, fins a un total de 0,75 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

4. A *Ball robat*, de Joan Oliver, Oleguer representa la figura del professional liberal triomfador. Descriu les característiques d'aquest personatge com a individu i en relació amb els altres personatges de l'obra.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

*Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica alguns dels aspectes següents, a raó de **0,5 punts per a cadascun, fins a un màxim de 2,5 punts**:*

- a) *Que és un advocat brillant, integrat en la bona societat, amic de Cugat des de l'escola.*
- b) *Que té una actitud antiintel·lectualista i pragmàtica, perquè, com diu ell mateix, "visc en la realitat i de realitats" i "crec en el que veuen els meus ulls, palpen les meves mans i em mostra el meu seny".*
- c) *Que es mostra molt segur de si mateix (fet observable, per exemple, en la conversa que sosté amb Cugat relativa a la Mercè).*
- d) *Que és un home absorbit per la seva feina que deixa les qüestions afectives en segon terme.*
- e) *Que se sent insatisfet en el seu matrimoni i considera aquest fet com a inevitable.*
- f) *Que és molt irònic i que ratlla el cinisme amb la seva relació amb els altres.*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

SEGONA PART

Desenvolpeu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació

1. Comenteu aquest fragment del capítol XIII («El Cimalt») de *Solitud*, de Víctor Català. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) El context del fragment en l'argument de l'obra.
- b) El significat de l'ascensió al Cimalt en l'itinerari vital de la Mila i la comparació amb la primera pujada a la muntanya.
- c) El paper del pastor en aquest itinerari vital.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

—No em canso pas, pastor... Si sembla que tot just surto de casa! Això és com escalons, i aquest airet tan fi dona un bo per a pujar! —I, en efecte: la dona, enardida¹ com un soldat que marxa sota un pany de bandera, pujava amb bona empena, sentint a dins del pit una escalforeta dolça de niu, que li feia més grata encara la viva frescor de l'atmosfera.

Criteris de correcció

Literatura catalana

A son pas les garrigues² remogudes deixaven anar els didals buits de les ballarugues,³ i els branquillons encara florits dels romanins li arrosaven⁴ les faldilles, espolsant-li al damunt els crestallets de gebre⁵ que els cobrien.

La dona recordà llavors la primera pujada a la muntanya, amb en Matias: aquella pujada tan trista, tan fadigosa, tan punyida⁶ per pressentiments tèrbols enmig de la tranquil·litat real de sa vida d'aleshores. Quina diferència d'aquella pujada amb la d'ara, tan agradable, tan rejuvenidora en plenes crueses hivernenques, en plena pobresa i malastrugança⁷ matrimonial! En cosa de mesos tot s'havia enfonsat a son entorn, havia fugit d'ella tot lo alegrador i, malgrat això, ara tan sols començava ella a sentir-se animada i com segura sobre la terra, engrapada⁸ fortament a quelcom que, volent o no, la mantenia a flor, sense deixar-la anar de fons amb tot lo de demés. «Oh! el que són les bones companyies!» pensava la dona mentre sos ulls amoixaven⁹ novament, mes ara sense turbulències insanes, aquella esquena enfarfegada¹⁰ que li anava tot davant.

1. *enardida*: 'envalentida'.
2. *garrigues*: 'alzines petites'.
3. *didals...de les ballarugues*: 'closques semiesfèriques de les aglans'.
4. *arrosaven*: 'mullaven de rosada'.
5. *gebre*: 'glaç'.
6. *punyida*: 'punxada, agullonada'.
7. *malastrugança*: 'mala sort'.
8. *engrapada*: 'agafada'.
9. *amoixaven*: 'amanyagaven, acariciaven'.
10. *enfarfegada*: 'carregada'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

- (a) *El fragment, situat en el capítol XIII («El Cimalt»), es troba cap al final del nus de la novel·la. El pastor ja és a punt d'abandonar l'ermita per passar l'hivern al mas de Sant Ponç, i abans de deixar sola la Mila vol fer el darrer esforç per ensenyar-li tota la muntanya. Després d'aquest capítol i el següent («En la Creu»), que formen part de la mateixa excursió, vindrà la tragèdia amb la mort del pastor i el desenllaç que clou la novel·la. (1 punt)*
- (b) *L'ascensió al Cimalt, «el nostre cimbori», com també l'anomena el pastor atribuint-li un caràcter religiós, representa per a la Mila l'assoliment del coneixement: el coneixement de l'entorn i el coneixement de si mateixa. Aquesta pujada a la muntanya en companyia del pastor és molt diferent de la primera que havia fet amb en Matias. No és una pujada feixuga com la primera, i la Mila la fa sense esforç: «—No em canso pas, pastor... Si sembla que tot just surto de casa!» L'ambient és favorable: «i aquest airet tan fi dona un bo per a pujar!» Fins i tot ella mateixa compara les dues pujades: «Quina diferència d'aquella pujada amb la d'ara.» Tot i les condicions desfavorables de la seva vida actual (les seves situacions econòmica i matrimonial han empitjorat), la pujada és agradable perquè ha canviat la companyia que la guia: «Oh! el que són les bones companyies!» (1 punt)*

Criteris de correcció

Literatura catalana

(c) *El pastor és el guia. L'ús de l'ofici per anomenar-lo, en comptes de fer servir el seu nom, Gaietà, és significatiu d'aquesta funció de guia, de conductor. També té un caràcter religiós i en certa manera diví —tal com el Modernisme sol representar la figura de l'artista. És també el mestre que ensenya les beceroles de la muntanya a la Mila i no pot deixar-la sola a l'ermita sense ensenyar-li el punt més alt de la muntanya, el Cimalt. Per a la Mila és un suport, és una bona companyia que li fa la vida agradable enmig de la desesperació del seu fracàs matrimonial, l'ajuda a superar la depressió, a superar les pors i a sentir-se segura («com segura sobre la terra»). El resultat és que la Mila idealitza el pastor i el rejoveneix imaginativament, fins al punt de veure-hi una possibilitat —de seguida frustrada— de realització sexual. (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

2. Comenteu el poema «Els cocoters de Macuto», inclòs a la secció «Arbres» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) La relació del poema amb les altres poesies de la secció i el valor general que els arbres tenen per al poeta.
- b) La descripció del motiu (imatges, elements d'humanització) i l'estructura del poema (tingueu en compte la forma mètrica).
- c) El significat d'aquests arbres per al poeta.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

ELS COCOTERS DE MACUTO

Vaig veure un dia a Macuto,¹
i els estic veient encar,²
quatre cocoters en rengle³
aturats davant la mar.

Eren sols davant les ones,
fills gentils de la claror,
com columnes oblidades
o fermalls⁴ de l'horitzó.

S'expandien en llur èxtasi
com si no els veiés ningú:
espaïats, al cel somreien,
tots germans, sol cadascú.

Ran de terra, ja es torçaven,
dolçament al sol girats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

Els ventalls de trenta reines
sostenien delicats.

Però, patges fora via,⁵
ells van créixer amb tant deler,⁶
que sols dees⁷ sobre un núvol
els ventalls podran haver.⁸

Quatre cocoters en rengle
sobre el blau, prodigis d'or...

Quan jo sigui entre la boira
m'assolellaran el cor.

1. *Macuto*: Poble de la costa de Veneçuela, al mar Carib.
2. *encar*: 'encara'.
3. *en rengle*: 'en filera'.
4. *fermalls*: 'joies que ornamenten o tanquen un vestit'.
5. *fora via*: 'fora del camí, fora del comú'.
6. *deler*: 'desig, passió'.
7. *dees*: 'deesses'.
8. *haver*: 'tenir, abastar'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

- (a) *El poema pertany a la secció «Arbres», en la qual Carner descriu diverses espècies arbòries i en destaca algun valor de lliçó o de model humà per al poeta, i fa notar que aquest és el darrer poema de la secció. (0,5 punts)*
- (b) *El poema està escrit en estrofes regulars de quatre versos heptasíl·labs amb rima consonant aguda en els versos 2 i 4 de cada estrofa; l'estrofa final presenta els dos parells de versos separats per tal de tancar el poema i emfasitzar-ne el sentit. A la primera estrofa el poeta presenta el motiu com un record («Vaig veure... i els estic veient encar...») i el descriu succintament; les estrofes 2-5 descriuen els cocoters i en va destacant els valors a través de comparacions («com columnes», «com fermalls») i de metàfores (patges que sostenen ventalls aptes per a reines i per a deesses, de tan alts com són), i sobretot a través de la humanització del seu creixement a l'estrofa 3: creixen confiats, en una mena d'èxtasi i de contentament, somrients, alhora individus i membres d'un col·lectiu («tots germans, sol cadascú»), com les persones. A l'última estrofa, els versos 21-22 tanquen la descripció reprenent i variant els versos 3-4 (ara hi afegeix el caràcter prodigiós de l'efecte de la llum sobre les fulles), mentre que 23-24 donen la clau del sentit del poema. (1,5 punts)*
- (c) *El poeta presenta els cocoters com una imatge conservada en el record, i als darrers dos versos del poema ens revela el valor d'aquest record: quan el poeta «sigui entre la boira» (literalment, en latituds europees sense sol;*

Criteris de correcció

Literatura catalana

figuradament, en els moments difícils de la vida, ara que el poeta ha arribat a la maduresa vital), els cocoters aportaran el sol, la llum, és a dir, l'exemple d'una vida confiada, en què l'individu creix sol i alhora acompanyat, inclinant-se cap al sol i fent-se important en el seu desig de viure i créixer. (1 punt)

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

Criteris de correcció

Literatura catalana

SÈRIE 3

PRIMERA PART

Responen a DUES de les qüestions següents:

1. Descriu la secció «Visions» del llibre *Visions & Cants*, de Joan Maragall, fent atenció als personatges, les tradicions d'on provenen, els conflictes que viuen i el sentit del terme visions. Podeu tenir en compte, especialment, «El mal caçador», «El comte Arnau» o «La fi d'en Serrallonga».

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica que la secció «Visions» comprèn cinc poemes, de caràcter preeminentment narratiu, dedicats a figures llegendàries del folklore o la història catalans: el mal caçador, fra Joan Garí, el comte Arnau, Jaume I i Joan de Serrallonga. (0,5 punts)*
- (b) *Explica que l'interès per les llegendes i les cançons populars deriva de la Renaixença, però que Maragall no les vol recrear estèticament, sinó que vol interpretar-ne el sentit a ulls d'un lector modern, per tal de trobar-hi les essències de l'«ànima catalana». D'aquí deriva el terme «visió», que per a Maragall equival a 'revelació' d'un significat amagat en les llegendes de la nació. (0,5 punts) I fa referència a l'ús de recursos poètics propis de la tradició popular, especialment de la cançó, com ara repeticions, evocacions de la cançó del comte Arnau o formes mètriques del romancer. (0,25 punts)*
- (c) *Explica que els personatges tenen en comú l'orgull, el deler de llibertat individual, i un vitalisme primitiu, espontani i sensual; que són tots homes d'acció; que el seu excés de vitalisme esdevé pecat contra l'amor (llevat del rei Jaume), i per això han de cercar la redempció. (0,5 punts) I ho exemplifica amb els personatges: el mal caçador pecca contra l'amor diví i és condemnat a córrer tota l'eternitat; Joan Garí sedueix Riquilda i ha de bestialitzar-se per redimir-se; el comte Arnau sedueix l'abadessa i no troba la redempció; el rei Jaume estima la terra, representada en Mallorca, la seva primera conquesta; Joan Serrallonga es confessa dels set pecats capitals (amb resistència pel que fa al pecat de luxúria) i es converteix (però convé tenir present que acaba amb el darrer vers del «Credo»: la creença en la resurrecció de la carn, i doncs en la possibilitat d'una existència «terrenal» en el més enllà). (0,25 punts per personatge, especialment els tres de l'enunciat, fins a un màxim de 0,75 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot superar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

2. Expliqueu què representa la figura de Salom a les *Narracions*, de Salvador Espriu, i quina visió del món té. Penseu en les narracions «El meu amic Salom» i «Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja».

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica que el personatge de Salom és una contrafigura de l'autor, que apareix en les dues narracions esmentades en l'enunciat en dos moments de la seva vida; en la primera, és un home de quaranta-cinc anys; en la segona, és un home vell i malalt, a prop de la mort. (Es pot recordar que el primer conte, de la primera part, està escrit entre 1934 i 1935, mentre que el segon, que tanca el llibre, és de 1969.) (0,5 punts)*
- (b) *Explica que, tot i que no és descrit explícitament, Salom apareix en aquest segon conte com un titellaire que mou els personatges dels contes d'Espriu; tanmateix, ell mateix és també un titella (una creació) en mans d'Espriu, i per això al final del conte el narrador-autor desa el putxinel·li de Salom i de tots els altres personatges. (0,5 punts)*
- (c) *Explica que Espriu fa servir Salom, sobretot, perquè exposi una visió crítica, satírica de la societat catalana (Lavínia i els lavinians, Alfaranja) i espanyola (Konilòsia). Així, en la primera narració, enumera els defectes dels konilosians i dels lavinians (ignorància, egoisme, desconfiança, enveja, mesquinesa) i es proposa com a projecte vital lluitar contra aquests defectes i corregir «la mesquinesa, la hipocresia i la ignorància de Lavínia», un projecte que fracassa perquè els humans no accepten la crítica i només volen sentir-se lloar, seguint la teoria de Crisant. (0,75 punts) En la segona, la crítica és encara més desenganyada, perquè totes les preguntes que es fa Salom sobre Alfaranja (Catalunya) queden sense resposta: no s'hi pot fer, pensar ni dir res de seriós ni autèntic, no se sap què és ben bé el país, quina llengua s'hi parla; és un «país escamotejat, esdevingut fantasma», un «sorrencós terror» on es llaura sense profit i que ens engolirà a tots. La incomprensió de què és víctima Salom es reflecteix en els comentaris dels altres personatges. (0,75 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

3. Els personatges principals de *Ball robat*, de Joan Oliver, són tres matrimonis amics. Un dels membres de cada parella manifesta algun tipus de vincle sentimental amb algú dels altres, de manera que es podria parlar de tres triangles sentimentals. Expliqueu quins són aquests tres triangles i la relació que els seus membres estableixen entre ells.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si identifica els tres triangles esbossats: el matrimoni Mercè-Cugat i Oleguer; el matrimoni Eulàlia-Oleguer i l'Oriol; el matrimoni Núria-Oriol i Cugat. (1 punt) I si explica detalladament cada un d'aquests triangles:

- (a) El matrimoni Mercè-Cugat i l'Oleguer. La Mercè reconeix la seva estimació per l'Oleguer, fet que comporta que el marit hagi de reaccionar d'una manera o altra (a l'acte II, Cugat visita l'Oleguer per resoldre aquesta qüestió). L'Oleguer, tanmateix, qualifica aquesta estimació de «corrent de simpatia mútua». (0,5 punts)*
- (b) El matrimoni Eulàlia-Oleguer i l'Oriol. Aquest mostra la seva afecció cap a l'esposa del seu amic, la qual li mostra certa benvolença però sense cap tipus de sentiment compartit. L'Oleguer no se n'assabenta (i si se n'assabentés, segurament no es preocuparia gens). (0,5 punts)*
- (c) El matrimoni Núria-Oriol i Cugat. Cugat gaudeix de l'admiració que li professa la Núria però no va més enllà. L'Oriol està enamorat de l'Eulàlia i allunyat de la seva muller. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

4. Descriuiu el personatge d'Esteve Plans a *Feliçment*, jo soc una dona, de Maria Aurèlia Capmany, i expliqueu la seva relació amb la protagonista.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) Esteve Plans té relació amb la protagonista entre ca. 1920 i 1955. La coneix com a Llorença Torres, però recupera el seu nom autèntic en casar-s'hi el 1925 (però falsejant la data a 1924, per encobrir el naixement de la filla Rosa / Rossy). Esteve és un jove d'una família burgesa, de vida frívola, que coneix Carola quan treballa al prostíbul de la senyora Rosita. N'esdevé la mantinguda, i, després d'haver tornat a exercir la prostitució, la muller; la guerra els separa, i Carola fuig, però Esteve la retroba. Les tensions amb Esteve i amb la filla la impulsen a fugir a París el 1955. (1,25 punts)*
- (b) La relació entre Carola i Esteve està regida per l'interès: ella no estima l'Esteve ("no el vaig estimar mai"), per qui sent indiferència sentimental i sexual, i es mou per l'interès econòmic i una certa estabilitat, i per a ell només és l'amant:*

Criteris de correcció

Literatura catalana

la controla, li imposa els gustos, l'exhibeix ("Lorenza la Magnífica") als espais de lleure de la burgesia; és dominador, violent i gelós, i d'aquí les baralles freqüents. Tanmateix, quan Esteve mor el 1956 Carola hereta els seus béns, i Carola pensa: "O potser Esteve no s'havia desfet mai de mi, i amb poca traça i amb dolor m'estimava." (1,25 punts)

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

SEGONA PART

Desenvolueu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació (pàgines 6 i 8):

1. Comenteu el poema «Cançoneta incerta», de la secció «Les estampes» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) La forma mètrica i l'estructura en relació amb el títol.
- b) El sentit del text i el tractament dels elements naturals (recordeu la secció a què pertany).
- c) El significat del camí de què parla el poema.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

CANÇONETA INCERTA

Aquest camí tan fi, tan fi,
qui sap on mena!
¿És a la vila o és al pi
de la carena?
Un lliri blau, color de cel,
diu. —Vine, vine!—
Però: —No passis! —diu un vel
de teranyina.

¿Serà drecera del gosat,
rossola¹ ingrata,
o bé un camí d'enamorat
colgat de mata²?
¿És un recer per adormir
qui passi pena?
Aquest camí tan fi, tan fi,
¿qui sap on mena?

¿Qui sap si trist o somrient
acull a l'hoste?
¿Qui sap si mor sobtadament
sota la brosta³?
Qui sabrà mai aquest camí
a què em convida!
I és camí incert cada matí,
n'és cada vida!

1. *rossola*: 'lloc pelat i relliscós en un pendent'.

2. *mata*: 'massa d'arbustos'.

3. *brosta*: 'fullatge'.

Criteris de correcció

Literatura catalana

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) *Explica que el poema adopta la forma d'una cançó en tres estrofes. El gènere de la cançó, que imita la poesia popular, implica la claredat del text i l'ús de versos curts i fórmules de repetició (estructures o refranys). En aquest cas, cada estrofa té 8 versos de 8 i 4 síl·labes, alternant sempre rima masculina i femenina amb l'esquema ababcbcd. **(0,5 punts)** Explica que els dos primers versos donen la pauta del text: es repeteixen al final de la segona estrofa (amb les mateixes rimes, doncs, a la segona part de l'estrofa: -í, -ena), i amb variacions als vv. 21-22, i donen la fórmula interrogativa "qui sap" que es va repetint a la tercera estrofa; i que els quatre últims versos repeteixen la rima -í del començament, i fan aparèixer per primera vegada en el poema en posició de rima la paraula clau «camí» (i així prepara la conclusió). **(0,5 punts)***
- (b) *Explica que el poema forma part de la secció «Les estampes», que recull poemes dedicats a descriure o reflexionar sobre imatges de la naturalesa en relació amb l'experiència humana. En aquest cas, el poema descriu un camí i el poeta es pregunta com és i on porta, i la natura hi és personificada (vv. 5-8, 17-18) o tractada en termes de proximitat emotiva amb els humans (per ex., vv. 9-14). **(0,5 punts)***
- (c) *N'explica el contingut, en termes com ara els següents. La primera estrofa planteja el tema del poema: el camí que l'home té al davant és incert, perquè no se sap on porta. Els vv. 3-4 plantegen dues possibles respostes a la pregunta inicial: tant pot dur a la vila com a fora de la vila. Els vv. 5-8 desenrotllen el tema de la incertesa de la tria davant un camí: d'una banda, hi ha allò que atreu (el liri blau, la bellesa); de l'altra, allò que fa por o atura (la teranyina). La segona estrofa desenrotlla el tema en forma de preguntes (vv. 9-14) com les dels vv. 2-3, però ara amb un contingut moral, humà: és camí exposat i perillós per a qui s'atreveix, o bé un camí amagat, cobert, íntim i protector? És un camí que pot oferir consol a qui passa pena? La conclusió de l'estrofa ens torna al començament: ignorem com és i on ens du el camí. La tercera estrofa té la mateixa estructura que la segona. Els quatre primers versos enuncien dues preguntes formalment paral·leles: serà un camí acollidor, alegre, o bé trist? (es pot fer notar, aquí, la personificació del camí, a qui s'atribueixen qualitats humanes) O potser és un camí que no du enlloc i que s'acaba sota el fullatge del bosc. **(1 punt)***
- (d) *Explica que els quatre últims versos són la conclusió, en dues etapes: primer, repeteix la pregunta, però novament personificant el camí, que vol conduir el poeta ("a què em convida"); després, per tancar, Carner dona la clau del significat del text: aquest camí incert (per com és i per on du) és una metàfora de la vida, i els homes es troben cada matí (és a dir, sempre) encarats a la incertesa de la vida i a la necessitat de triar sense saber on duren les pròpies decisions. **(0,5 punts)***

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de

Criteris de correcció

Literatura catalana

presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

2. Comenteu el fragment següent del capítol xi («Mal de muntanya») de Solitud, de Víctor Català. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) La situació del fragment en l'argument de l'obra i en l'evolució de la protagonista (feu atenció al títol del capítol).
- b) El personatge de Maties, els canvis que experimenta i la degradació de la seva relació amb la Mila..

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

I ni aquell dia ni en tots els d'aquella quinzena que en Maties passà fora de casa, va atrevir-se a reptar-lo per quedar-se a dormir a ca l'Ànima, de por que ell no se'n valgués i ho dongués per excusa de no eixir a captar. Mes, de la quinzena següent en avall, les sortides llargues de dos i fins de tres dies menudejaren tant, que la dona començà d'inquietar-se'n, trobant que era hora de tibar una mica la corda. A les primeres advertències, en Maties, sobtat, semblà desconcertar-se; després, embullant-se, com de costum, prometé vagament esmena, en mots trencats que res volien dir. «Que sí...» «que *bueno*...» «que veuràs...» «que ja miraré...» mes això fou tot, i ni el més petit canvi alterà sa nova manera d'obrar. Aleshores la Mila passà de les advertències als predicots, i seguidament d'aquests a les ordres terminants; però el resultat fou el mateix: estrellar-se tots sos esforços contra la resistència passiva que el feia amollar¹ aparentment, doblegant-se com un jonc al venir l'estup,² per a redreçar-se un cop passat aquest, com si tal cosa. Sortia sempre més i més dejorn³ de casa, i al fer-li ella prometre que tornaria abans del vespre, ho prometia sense fer-la insistir, mes al vespre no tornava i sovint l'endemà tampoc; i en va era que tractés de retenir-lo amb qualsevol pretext o que volgués fer-li fer quelcom en la casa: ell se li escorria com una anguila i quan el cercava ja no el trobava enlloc. La mandra i la droperia semblava que se li haguessin fos amb la greixesa,⁴ i a voltes ella li descobria lleugereses d'isard⁵ i vivors picardioses de guilla⁶ per a enganyar-la i fer-li perdre sa petja.⁷ Prompte s'hagué de donar compte la Mila de que el canvi del seu home era més gros del que sospità al principi; que quelcom d'impensat havia pogut més que ella, que havia entrat en l'altra vida, forçant la porta closa de la indiferència bestial, un element nou que l'alterava per dintre, i que aquell element misteriós tancava en si una força que era hostil a la muller, que la rebutjava i l'apartava d'aquella vida encara més de lo que sempre ho havia estat.

La dona en sentí de la nova derrota un despit furibund de bèstia engrillonada, i a la nit, en la buidor del llit matrimonial, mossegava, bocaterrosa, la frescor humida de les coixineres.

[...] Va parlar-ne a la fi amb el pastor, d'aquell misteri, i el pastor li digué:

—M'agrada pas llei de fere mals pensaments, i d'això que vuiu dire ne tingui pas encara vera certesa, mes... vaja: que per a mi tinc que el vostre home pidola pas com vos fa vore... [...]

La Mila no digué pas res, com el pastor li encomanava, però tot son coratge defallí davant la nova prova a què era sotmès, i la seva solitud s'espessey i congelà entorn de son ànima com pans de glevess⁸ polars. Finava l'octubre, i els crepuscles, fent sempre més i més lloc a la nit, retallaven de cada cap el dia amb estisores d'ombra, empetitint-lo considerablement.

Criteris de correcció

Literatura catalana

1. *amollar*: 'estovar-se, cedir'.
2. *estup*: 'riuada, rierada'.
3. *dejorn*: 'd'hora'.
4. *greixesa*: 'greix corporal'.
5. *isard*: 'cabirol'.
6. *guilla*: 'guineu'.
7. *petja*: 'rastre'.
8. *pans de gleves*: 'terrossos, massa compacta'

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- a) *Situa aquest fragment del capítol XI en el nus de la novel·la, quan, després de l'aplec a l'ermita —la festa de les roses—, la Mila i en Maties han quedat arruïnats. I explica que la Mila cada cop és més conscient de la ineptitud del seu marit per a tot, i a la crisi en la relació matrimonial ara s'hi afegeix la crisi econòmica: sola, incapaç de redreçar el seu marit, veient «estrellar-se tots sos esforços contra la resistència passiva», es veu abocada a la depressió. (1 punt)*
- b) *Explica que el títol del capítol, «Mal de muntanya», s'explica pel marc temporal en què se situen la solitud i la consegüent depressió de la protagonista: la descripció poètica de l'escurçament dels dies de la tardor avançada fa de correlatiu exterior a l'estat depressiu de la Mila, també explicat amb procediments poètics. (0,5 punts)*
- c) *Explica que, des del començament de la novel·la, Maties és vist tant per la Mila com pels altres personatges com un home gandul: s'ha engreixat des del matrimoni, fuig de la feina, i té el costum de jeure i fer-se el desentès de les tasques encomanades per la seva muller; també ha triat un ofici, ermità, que segons la Mila és per a vells o xacrosos. Aquesta actitud passiva s'estén a l'apetit sexual i és descrit com una "bèstia sense zel". (0,5 punts) I explica que ara, a més, s'aparta de la llar i de la seva muller i, despersonalitzat, es deixa portar per l'encarnació del mal, l'Ànima. Com ell, va prenent trets d'intel·ligència animal que contrasten amb la passivitat que l'ha caracteritzat fins ara ("a voltes ella li descobria lleugereses d'isard i vivors picardioses de guilla per a enganyar-la"). Aquest canvi és per a la Mila inexplicable i poderós: "que quelcom d'impensat havia pogut més que ella"; només el pastor, amb el seu coneixement superior, és capaç d'intuir la raó de l'absència de Maties: «per a mi tinc que el vostre home pidola pas com vos fa vore. (0,5 punts)*
- d) *Explica que la degradació de la relació amb la Mila és progressiva. Maties no la complau en cap aspecte, no pot comptar amb la seva ajuda per a res, l'arruïna, i l'enganya amb falses promeses i amb il·lusions que esdevenen decepcions, i és arrossegat cap a la influència maligna de l'Ànima; no tenint tampoc desig sexual, la Mila se sent negada, sense possibilitats de realització personal. El desconsol i la depressió són evidents a la nit: «A la nit, en la buidor del llit matrimonial, mossegava, bocaterrosa, la frescor humida de les coixineres». (0,5 punts)*

Criteris de correcció

Literatura catalana

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.